

Халқ сўзи

Ўзбекистон —
келажаги
буюк
давлат

2020 йил — ИЛМ, МАЪРИФАТ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

WWW.XS.UZ • E-mail: Info@xs.uz •

2020 йил 1 июль, № 138 (7640)

Чоршанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодни телефонингиз орқали сканер қилинг.

ОДИЛ СУДЛОВНИ ТАЪМИНЛАШ ВА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ МАСАЛАСИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 30 июнь куни одил судловни таъминлаш ва коррупцияга қарши курашиш борасидаги вазифалар муҳокамасига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Ушбу устувор масалалар юзасидан ўтган 3 йилда 20 дан ортиқ қонун, Фармон ва қарорлар қабул қилинди. Ислохотлар натижасида судлар томонидан илк мартаба 2 минг 273 фуқарога нисбатан оқлов ҳукми чиқарилди. Шунингдек, жиноят йўлига билиб-билмай қирган 3,5 мингдан ортиқ ёшлар ва хотин-қизларга нисбатан озолиқдан маҳрум қилиш ҳақини қўлланмасдан, улар маҳалла ва жамоатчилик қадрлигига олинди. Инсон ҳуқуқларини бузганлиги учун 60 нафар ҳуқуқ-тартибот идоралари ходими жиноий жавобгарликка тортилди.

Йиғилишда таъкидланганидек, бундай ўзгаришлар одамларимизда ҳақиқат ва адолатга бўлган ишончини мустаҳкамламоқда. Лекин халқ суд-ҳуқуқ тизимидан рози дейишга ҳали асос йўқ.

Айниқса, Андижон шаҳар ва Чироқчи туман ички ишлар идораларида яқинда содир бўлган фожиали ҳолатлар тизим раҳбарларини уйғотиши, аниқ ҳулосалар қилишга қарашли лозимлиги қайт этилди. Ҳозирда ушбу жиноятларга алоқадор 11 нафар ички ишлар ходими қонун олдида жавоб бермоқда. 7 нафар раҳбар лавозимидан озод этилди, яна 16 таси интизомий жавобгарликка тортилди.

Олий Мажлис палаталари етакчилари бошчилигида парламент аъзолари жойларда халқ билан очик мулоқот ўтказганда жамоатчилик ушбу йўналишлардаги мавжуд адолатсизликларни очик-ойдин баён қилган.

Ушбу тахриба асосида бундан буён депутат ва сенаторлар ўзлари сайланган ҳудудларда судьялар корпуси, сектор раҳбарлари ва жамоатчиликни жалб қилган ҳолда Олий судловга қўмаклашиш ва коррупцияга қарши курашиш бўйича мунтазам мулоқот ўтказиб борадилар.

Аҳоли томонидан кўтарилган адолатсизлик ҳолатлари ва муаммолар ҳар чоракда маҳаллий Кенгашларда танқидий муҳокама қилиниб, мутасаддилар олдида аниқ саволлар қўйилади ва фаолиятига баҳо бериб борилади.

Олий Мажлисидаги махсус қўмиталар ҳар бир ҳудуднинг одил судлов ва коррупция масалаларига оид рейтинг йўналишига баҳо-қош бўлиб, ҳар ярим йил натижалари бўйича парламент асхитувлари ва текширувларини ўтказиб боради.

Инсон ҳуқуқлари маркази, Омбудсман, Тошкент давлат юридик университетига "Инсон ҳақ-қиммати — энг олий қадрият" махсус ўқув модули бўйича барча ҳуқуқ-тартибот идоралари раҳбар ходимларини ўқитиш вазифаси юклатилди.

Ҳозирги тергов сифати ва ходимлар малакаси талабга жавоб бермаслиги таъкидланди. Мисол учун, жорий йилнинг 5 ойида тергов органлари

ассосиз айб қўйган 323 нафар фуқаро судлар томонидан оқланган, 1 минг 854 нафар шахсга нисбатан қўйилган ассосиз айбловлар олиб ташланган. Ўтган йилнинг ўзида 236 нафар оқланган шахсга давлат ҳисобидан 6,7 миллиард сўмлик моддий ва маънавий зарар тўлаб берилган.

Маълумки, судьялик лавозимини эгаллаш учун муайян иш стажига эга бўлиш, Судьялар олий мактабини ўқиб тугатиш каби талаблар қўйиш орқали танлов кучайтирилди.

Энди терговчиликка номзодларга ҳам шунга ўхшаш талаблар қўйилиши лозимлиги қайт этилди. Жумладан, бир қатор мутасадди идораларга Тергов институтини ташкил этиш, терговчилик касбини эгаллашга мутлақо янги талаблар ишлаб чиқиш, соҳага илгор тажриба ва стандартларни жорий этиш вазифалари қўйилди.

Яна бир муҳим масала — ҳуқуқ-тартибот идораларида ишларнинг терговга алоқадорлиги бўлиши кетган. Хусусан, шундай жиноят турлари борки, уларни ҳар қандай тергов идораси тергов қилиши мумкин бўлса, айрим моддалар эса қайси тергов органига мансублиги қонунда кўрсатилмаган.

Шунингдек, 2018-2019 йилларда биринчи инстанция судларида жами 192 та жиноят иши бўйича 307 нафар шахс оқланган бўлса-да, ҳеч қайси ҳолатда прокурор айбловдан воз кечмаган. Шу боис тергов жараёнидаги хатолар суд мажлисида аниқланса, прокурор суднинг тугашини кўтиб ўтирмасдан, ўз ташаббуси билан айбловдан воз кечадиган тартиб жорий этилиши лозимлиги қайт этилди.

— Суд биносига келган ҳар бир инсон Ўзбекистонда адолат борлигига ишониб чиқиб кетиши керак. Бу Президент талаби! — дея таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Бироқ жорий йилда аҳолидан тушган мурожаатларнинг 8 мингдан зиёди ёки 44 фоизиди судларда ишлар тўлиқ ва ҳолис қўрилмаётгани, узоқ муддат қўзғалаётгани билдирилган.

Яна бир мисол, 2019 йилда иқтисодий судларда апелляция, кассация ва назорат тартибиди қўрилган ишларнинг 2,5 мингдан ортиги, яъни 44 фоизи бекор қилинган ёки ўзгартирилган. Бу ҳар икки шикоятдан бири бўйича туман ва вилоят иқтисодий суди чиқарган қарорлар юқори судда ўзгариётгани, тадбиркор ва инвесторлар сарсон бўлаётганидан далолат беради.

Мутасаддиларга илгор тажриба ва халқаро стандартлар асосида суд тизимини "бир суд — бир инстанция" тамойили асосида қайта қўриб чиқиш топшириги берилди.

Суд тизимига эскилик сарқити бўлган, ўз номи билан ҳам суднинг мазмун-моҳиятига тўғри келмайдиган

"назорат тартибиди ишларни қўриш" амалиётидан тўлиқ воз кечилади.

Президент Шавкат Мирзиёев судьяларнинг адолатли қарор қабул қилишига таъсир ўтказувчи барча омилларни, жумладан, Олий суд раиси ва Бош прокурорнинг протест келтириш ҳуқуқини бекор қилиш тақлифини илгари сурди. Парламент палаталари ушбу тақлифини қўриб чиқди.

Судлар чиқараётган қарорлар фақат суд мажлисида текширилган далилларга асосланиши лозимлиги таъкидланди. Айрим судьялар тергов материалларига боғланиб қолгани, бу эса қонун, суд ва давлат обрўсига путур етказиши қайт этилди. Одил судлов ҳалқнинг кўз ўнгиди, очик-ошкора амалга оширилиб, адолат қарор топиши лозимлиги таъкидланди.

Давлатимиз раҳбари, шунингдек, судга бориш учун айрим туман ва шаҳарларимизда одамларга қулайлик яратиш зарурлиги ҳақида гапирди. Мисол учун, аҳолиси энг кўп туманлардан бири бўлган Ўргутда (500 минг киши, 102 та маҳалла) фуқаролик суди йўқлиги сабабли 80 километр йўл босиб, Тайлоқ туманларидан судга борилади.

Шу боис судлар ва уларнинг фаолиятини оптимallasштириш бўйича топшириқлар берилди.

Хусусий мулк қонун ва суднинг қафоллати ҳимоясида бўлиши зарур.

Охириги бир ярим йилда судлар томонидан ҳокимларнинг ер ажратиш, бино-иншоотларни бузиш ва хусусийлаштиришга оид 1 минг 730 та қарор бекор қилинган. Суд орқали ер муносабатлари билан боғлиқ мингта, уй-жой бўлишига оид 51 та, хусусийлаштиришга оид 62 та ҳолатда фуқаролар ва тадбиркорларнинг ҳуқуқи тикланган.

Хусусийлаштириш натижаларини қайта қўриб чиқишни бекор қилиш, умуман, давлат идораларининг бундай ташаббус билан чиқишига йўл қўймайлик ва бу қонунда мустаҳкамланиши зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

— Ерга бўлган ҳуқуқлар қафоллати кучайтирилиб, мулклик ҳуқуқларини бекор қилиш фақат суд тартибиди хал этилишини қатъий белгилаш зарур, — деди Президент.

Вилоят, туман (шаҳар) ҳокимлари, барча сектор раҳбарлари ўз ҳудудларида ушбу талабларга қатъий амал қилишини таъминлаши шартлиги қайт этилди.

— Бир нарсани билинглр — сармоя кираётган инвестор, биринчи навбатда, ўз ҳуқуқлари суд орқали қафоллати ҳимоя қилинишига эътибор беради. Ҳамма раҳбарлар қулоғига қуйиб

олсин: суд фаолиятига аралашинишга ҳеч кимнинг ҳақини йўқ, — деб таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Судьянинг фаолиятига тўсқинлик қилгани ва адолатсиз қарор чиқаришга мажбурлагани учун жавобгарлигини кучайтириш бўйича қонун лойиҳаси ишлаб чиқилади.

Маълумки, одил судловнинг ажралмас қисми — адвокатура, ушбу институтнинг адолат қарор топишидаги ўрни бекиёс. Ўзбекистонда бугун 4 минг атрофида адвокатлар фаолият кўрсатиб, ўртача 8,5 минг аҳолига битта шундай мутахассис тўғри келмоқда.

Адвокатларнинг 43 фоизи Тошкент шаҳрида фаолият кўрсатса, вилоятларнинг 20 та туманида бирорта ҳам адвокатлик фирмаси рўйхатдан ўтмаган.

Адвокатлик фаолиятини бошлаши учун ёш мутахассислардан 2 йил юридик стаж талаб этилиши бекор қилиш, талабаликдан адвокат ёрдамчиси сифатида амалиёт ўташ тартибини жорий этиш зарурлиги таъкидланди. Юридик олий ўқув юрталарида "адвокатлик фаолияти" мутахассислиги бўйича магистрат тайёрланади.

Давлат томонидан тақдим этилган адвокат танлашнинг очик-ошкора тартиби йўқлиги боис айрим терговчилар ўзига таниш адвокатларни қақриб, айбланувчига таъсир ўтказиш ҳоллари учраб туради. Масалан, Тошкент шаҳрида давлат томонидан адвокатларга ўтган йили 7 миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратилган бўлса, ушбу маблағнинг тенг ярми 20 та адвокатлик фирмасига берилган (жами 746 та шундай фирма мавжуд).

Шу сабабли тегишли вазирликларга давлат ҳисобидан юридик ёрдам кўрсатадиган адвокатларни электрон танлаш тизимини ишга тушириш топшириги берилди. Бу дастлаб пойтахтимизда эксперимент тариксида жорий этилади.

Шунингдек, ўта оғир жиноятда айбланаётган шахсларнинг иши бўйича, ундан ташқари, қамоққа олиш ёки уй қамоғи тарзидаги эътиёт чорасини қўллаш масаласи қўриб чиқилаётган ҳолатларда ҳам адвокат иштироксини мажбурий этиб белгиллаб қўйиш лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

Адвокатлик фаолияти жозибадорлигини ошириш, бу касб эгаларининг ҳимояси ҳамда қафоллатини кучайтириш бўйича қонун ҳужжатлари пакетини ишлаб чиқариш ва муҳокамага олиб чиқилади.

Суд фаолиятида рақамли технологияларни кенг жорий этиш бугунги давр талабидир. Жорий йил якунига қадар Олий судда ягона "Адолат" ахборот тизимлари комплексини ишга тушириш вазифаси юклатилди.

Бунда барча учун судларга электрон мурожаат қилиш, мурожаатлар

ҳолатини онлайн тарзда кузатиш, тарафларга маълумотларни электрон шаклда юбориш имконияти яратилади.

Судлар жорий йилда видеоконференцлоқа тизими билан 100 фоиз қамраб олиниши лозимлиги таъкидланди.

Видеоселектор йиғилишида навбатдаги муҳим масала — коррупцияга қарши кураш борасидаги ислохотлар муҳокама қилинди.

Жумладан, 143 та давлат хизмати электрон шаклга ўтказилиб, 35 та идорада талаб қилинадиган ҳужжатлар сони ва хизмат кўрсатиш вақти 2 ҳисса қискарди. Бюджет харажатлари, давлат харидлари, ер, бино ва иншоотларни олди-сотида қилиш жараёнларига ошқоралик ва очиклик тамойиллари жорий этилди.

Маълумки, 29 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Коррупцияга қарши курашиш агентлигини ташкил этиш ҳақидаги Фармони қабул қилди.

Агентлик тармок ва ҳудуд раҳбарлари билан бирга қуйидаги вазифаларни амалга оширади.

Биринчидан, барча вилоят, туман (шаҳар) ҳокимлари ўз ҳудудларида, тармок раҳбарлари ўз тизимларида агентлик билан бирга бир ой муддатда Коррупциядан холи дастурини ишлаб чиқари. Бунда очиклик ва ошқораликни таъминлаш ҳамда соҳаларни рақамлаштириш энг асосий вазифа бўлади.

Иккинчидан, коррупциянинг олдини олишда таъсирчан парламент ва жамоатчилик назорати йўлга қўйилади. Жумладан, агентлик коррупцияга қарши курашиш ишларининг ҳолатини таҳлил қилиб, ҳар йили Президент ва Олий Мажлис палаталарига миллий ҳисобот киритиб боради.

Шунингдек, агентлик кенг жамоатчилик, оммавий ахборот воситалари, фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан бирга аҳоли ва тадбиркорларнинг коррупцияга муносабатини мунтазам ўрганиши ва давлат идоралари фаолиятини баҳолаб бориши лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

Учинчидан, коррупцияга қарши курашишда кадрлар тайёрлаш масаласига жиддий эътибор берилади. Бунинг учун Давлат бошқаруви академияси ва Тошкент давлат юридик университетида коррупция муаммоларини ўрганиш бўйича алоҳида ўқув модули, махсус кафедра ва магистратура мутахассислиги очилади. Шунингдек, раҳбар ҳокимлар, айниқса, ҳокимларнинг бу борадаги билим ва қўниқасини шакллантириш бўйича малака ошириш курслари ташкил этилади.

Мутасаддилар йиғилишда муҳокама қилинган масалалар ижросини ташкил этиш юзасидан ахборот берди.

Ў.А.

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

2007 йил 27 июндаги

Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар ўртасида ҳамкорликдаги харбий ўқувларни ўтказиш тўғрисидаги Битимга қўшимчалар киритиш ҳақидаги Баённомани (Бишкек, 2019 йил 29 апрель) ратификация қилиш тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2020 йил 5 майда қабул қилинган
Сенат томонидан 2020 йил 19 июнда маъқулланган

2007 йил 27 июндаги Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар ўртасида ҳамкорликдаги харбий ўқувларни ўтказиш тўғрисидаги Битимга қўшимчалар киритиш ҳақидаги Баённома (Бишкек, 2019 йил 29 апрель) ратификация қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2020 йил 30 июнь
№ 2 ЎРК — 624

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига маҳкумларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга қаратилган ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2020 йил 23 апрелда қабул қилинган
Сенат томонидан 2020 йил 19 июнда маъқулланган

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 25 апрелда қабул қилинган 409-1-сонли Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 6, 175-модда; 2003 йил, № 9-10, 149-модда; 2004 йил, № 1-2, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2007 йил, № 6, 248-модда, № 9, 422-модда, № 12, 595-модда; 2008 йил, № 4, 187-модда, № 12, 636, 641-моддалар; 2009 йил, № 4, 136-модда, № 12, 470-модда; 2010 йил, № 9, 334-модда; 2012 йил, № 9/1, 238-модда; 2014 йил, № 9, 244-модда; 2015 йил, № 8, 310-модда; 2017 йил, № 3, 47-модда, № 10, 605-модда; 2019 йил, № 3, 165-модда, № 5, 267-модда, № 8, 469-модда, № 9, 588, 592-моддалар, № 12, 880-модда) қуйидаги ўзгариш ва қўшимчалар киритилсин:

1) **11-модданинг матни** қуйидаги тахрирдан баён этилсин:

«Маҳкум шахсий хавфсизлик ҳуқуқига эга.

Интизомий қўлга юнатишга ёки озолиқдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахснинг шахсий хавфсизлигига таҳдид юзага келган тақдирда, у ўз шахсий хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги ариза (хабар) билан ҳазонни ижро этиш муассасасининг ёки органининг ҳар қандай ходимига озғани ёки ёзма равишда мурожаат қилишга ҳақли. Маҳкумнинг аризасини (хабарини) қабул қилган ходим зўдлик билан уни ҳазонни ижро этиш муассасасининг ёки органининг бошлиғига тақдим этади.

Маҳкумнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги аризаси (хабар) маҳкумларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги аризаларини (хабарларини) қайт этиш китобида ҳазонни ижро этиш муассасасининг ёки органининг масъул шахси томонидан рўйхатдан ўтказилади.

Ҳазонни ижро этиш муассасаси ёки органи бошлиғи шахсий хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги аризани (хабарни) олгандан сўнг маҳкумни хавфсиз жойга вақтинчалик жойлаштириш шарт.

(Давоми 2-бетда).

АҚШ ДЕЛЕГАЦИЯСИНING МАМЛАКАТИМИЗГА ТАШРИФИ БОШЛАНДИ

30 июнь куни Америка Қўшма Штатларининг Афғонистон бўйича махсус вакили Залмай Халилзад ва АҚШ Халқаро тараққиётни молиялаштириш корпорацияси (DFC) бош ижроси директори Адам Болер бошчилигидаги делегациянинг мамлакатимизга ташрифи бошланди.

Мехмонлар дастлаб Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдуллазиз Комилов билан учрашди.

Мулоқот аввалида томонлар Ўзбекистон ва АҚШ ўртасида ўзаро яқин сиёсий муносабатлар ўрнатилгани, савдо-иқтисодий, маданий-гуманитар ва харбий-техникавий алоқалар мустаҳкамланаётганини

мамнуният билан қайт этди.

Ўзбекистон томони Афғонистонда тезроқ тинчлик ўрнатилиши масаласига устувор аҳамият қаратаётгани таъкидланди. Зеро, бутун Марказий Осиёнинг барқарор ривожланиши ушбу мамлакатда ҳам хавфсизлик ҳукмрон бўлишига бевосита боғлиқ.

2 июль — Ўзбекистон Республикаси Давлат герби қабул қилинган кун

Халқимизнинг шаъну шавкати, орзу-умидлари тимсоли

Давлат рамзлари эл-юртнинг ҳурлиги, миллий гурур ва менталитети, шонли тарихи, маънавий-маданий бойлиги, урф-одат ҳамда анъаналари, буюк мақсад ва эзгу орзу-интилишларини ўзига акс эттиради.

➡ 2

Олий Мажлис Сенати

Ёшлар — эртанги кун бунёдкори

«Ёшларни жорий ислохотлар ва қарор қабул қилиш жараёнларига жалб этиш» мавзусига бағишланган онлайн давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда Олий Мажлис Сенати аъзолари ва Қонунчилик палатаси депутатлари, БМТнинг иктисодлаштирилган институтлари ҳамда тегишли вазирлик ва идоралар мутасаддилари, ёшлар қатнашди.

Давра суҳбатиди Олий Мажлис Сенати Раиси Танзила Норбоева юртимизда ёшларга нафақат эртанги куннинг бунёдкори, балки бугуннинг

хал қилувчи кучи сифатида юксак эътибор қаратиллаётгани борасида сўз юритди.

➡ 3

Қозоғистон — Ўзбекистон:

Дўстлик ва қардошлик ришталари мустаҳкамланаверсин

Қозоғистон ва Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасидаги табиий бойликлари кўп, иқтисодий қувват захираси катта, тарихи ва маданияти муштарак мамлакатлардир. Бу тарихий вазиятда давлатларимиз янада аҳил, дўстлик, қардошлик ришталари ҳар қачонгидан-да мустаҳкам бўлиши даркор.

Таҳлил

Дарҳақиқат, сўнгги уч-тўрт йилда Ўзбекистон дунёга очилди, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ислохотлар марказига айланди. Узоқ ва яқиндаги мамлакатлар билан миллиардлаб долларга тенг

сармоявий шартнома ҳамда келишувлар имзолади. Ўзбекистон ҳукумати фуқароларнинг ижтимоий муаммоларига ҳам тезкорлик билан ечим топапти. Солиқ соҳасида, айниқса, қишлоқ аҳолиси учун катта ен-

гилликлар берилмоқда. Илм-фан ва таълим фео қўллаб-қувватланмоқда. Давлат тили муносиб ўрнига эга. Мамлакатнинг давлат қарзлари йўқ. Биз қозоғистонликлар бу ва бошқа ижобий ўзгаришларни мамнуният билан кузатиб бораёلمиз. Айниқса, Ўзбекистон дунёда кенаётган жараёнларга, БМТ Бош

➡ 4

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси

Худудларда олиб борилаётган ислохотлар таҳлили. Натижалар қандай?

Яқинда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатларидан иборат ишчи гуруҳлари худудларда бўлиб, давлатимиз раҳбарининг мамлакатимизда коронавирус пандемияси даврида аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш, иқтисодий тармоқлари фаолияти барқарорлигини таъминлаш борасида қабул қилинган қатор Фармон ва қарорларнинг жойлардаги ижроси ҳолатини ўрганишди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгашининг видеоконференция тарзида ташкил этилган йиғилишларида мазкур ўрганиш натижалари атрофлича муҳокама қилиниб, мавжуд муаммолар ва уларнинг ечимлари алоҳида эътибор қаратилди.

➡ 3

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИЎзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига
маҳкумларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини
таъминлашга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

(Давомий. Бошлангич 1-бетда).

Жазони ижро этиш муассасаси ёки органи бошлиғи шахсий ҳавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги аризани (жабарни) қўриб чиқариш ва маҳкумга нисбатан ҳавфсизлик чораларини қўллаш тўғрисида ҳудуд уларни қўллашга рад этиш ҳақида уч сутка ичида қарор қабул қилади. Кечиктириб бўлмайдиган ҳолларда маҳкумга нисбатан ҳавфсизлик чораларини қўллаш тўғрисида қарор дарҳол қабул қилинади.

Маҳкум қабул қилинган қарор билан имзо қўйдириб таништирилади.

Ҳавфсизлик чораларини қўллаш тўғрисидаги ёки уларни қўллашни рад этиш ҳақидаги қарор устидан юқори турдаги органга, прокурорга ёки судга шикоят қилиниши мумкин. Шикоят берилган пайтда эътиборан йўлсизлаштирилади.

Жазони ижро этиш муассасаси ёки органи бошлиғи маҳкумнинг ҳавфсизлигини таъминлаш мақсадида «Жабранувчиларни, гувоҳларни ва жиноят процессининг бошқа иштирокчиларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида белгиланган ҳавфсизлик чораларини қўллаётди.

Ҳавфсиз жойга ўтказилган маҳкум жазони бу ерга ўтказилгунча қадар белгиланган ўтказилган имзо шартларида ўтаётди;

67-модданинг:
биринчи қисми қуйидаги мазмундаги **биринчи, иккинчи ва учинчи қисмлар** билан алмаштирилсин:

«Озодликдан маҳрум этишга ҳужум қилинган шахслар, уларнинг буюмлари ва қийматлари, шунингдек жазони ижро этиш муассасаларининг объектлари ва хоналари тинтув қилиниши ҳамда қўздан кечирилиши мумкин. Шахсий тинтув маҳкум билан бир жинсда бўлган шахслар томонидан амалга оширилади.

Тайёirlанаётган ёки содир этилаётган жиноятлар, таққилланган нарсалар ва буюмлар сақланаётганлиги ҳақида ахборот келиб тушган ҳолларда, жазони ижро этиш муассасаларининг турар жойларини уларда маҳкумлар бўлганда тинтув қилишга йўл қўйилади.

Тинтув ўтказиш чоғида маҳкумларга нисбатан жиноийнинг куч ва мақсус воситалар қўлланилиши тақиқланади, бундан маҳкумларнинг тинтувни амалга ошираётган ходимга, бошқа маҳкумларга ёки ўзга шахсларга нисбатан ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатларининг, шунингдек маҳкумлар томонидан ўзига ўзи зарар етказишининг олдини олиш ҳоллари мустасно»;

иккинчи ва учинчи қисмлари тегишинча **тўртинчи ва бешинчи қисмлар** деб ҳисоблансин;

76-модданинг саккинчи ва тўққизинчи қисмлари қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Маҳкумнинг илтимосига кўра узоқ муддатли учрашув қисқа муддатли учрашувга ёки масофали видео-учрашувга ёхуд телефон орқали сўзлашувга, қисқа муддатли учрашув эса масофали видео-учрашувга ёки телефон орқали сўзлашувга алмаштирилади.

Маҳкумлар учун масофали видео-учрашувлар жазони ижро этиш

муассасаси ва органи томонидан ташкил этилади. Масофали видео-учрашув ҳимояланган алоқа каналлари орқали видеоконференция тизими воситасида амалга оширилади»;

4) 79-модданинг саккинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Прокурор ёки суд номига йўлланган таклиф, ариза ва шикоятлар қўздан кечирилмайдиган ҳамда бир суткалик муддат ичида тегишлилиги бўйича жўнатилади. Ҳавфсизлик чораларини қўллаш ҳақидаги ёки уларни қўллашни рад этиш тўғрисидаги қарорлар устидан шикоятлар тегишлилиги бўйича дарҳол жўнатилади»;

5) 102-модданинг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин: «Озодликдан маҳрум этилган шахсларга нисбатан қуйидаги мезонлар асосида рағбатлантириш чоралари қўлланилади:

меҳнатта ва таълимга вақтондан ёндашил; тарбиявий тадбирлар ўтказишда фаол иштирок этиш; муассасанинг ички тартиб-қоидаларига риоя этиш. Озодликдан маҳрум этилган шахсларга нисбатан қуйидаги рағбатлантириш чоралари қўлланилади:

ташаккур эълон қилиш; илгари қўлланилган интизомий жазони муддатидан олдин олиб ташлаш;

ёрлик, қимматли совға ёки пул мукофоти билан тақдирлаш; қўшимча қиммат, йўқлов ёки бандерол олишга рухсат этиш; қўшимча учрашув ёки телефон орқали сўзлашув ҳуқуқини бериш; озик-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсалар сотиб олиш учун пул суммасини қўлайтириш;

енгиллаштирилган сақлаш шартотиғига ўтказиш, манзил-қонияларда сақланаётган шахслар бундан мустасно. Енгиллаштирилган сақлаш шартотиғига ўтказиш тартиб-қоидалари рағбатлантириш маҳкумларга ушбу Кодекс 75-моддасининг учинчи қисмига мувофиқ қўшимча пул сарфлаш ҳуқуқини, шунингдек:

умумий, қатъий тартибли колонияларда ва тарбия колонияларида – йил мобайнида қўшимча равишда бир марта учрашув, бир марта телефон орқали сўзлашув, битта қиммат ёки йўқлов олиш; мақсус тартибли колонияларда – камералардан умумий турар жойларга ўтказиш ҳамда йил мобайнида қўшимча равишда бир марта қисқа муддатли учрашув, бир марта телефон орқали сўзлашув, битта бандерол олиш;

турмарларда – йил мобайнида қўшимча равишда бир марта қисқа муддатли учрашув, битта қиммат ёки йўқлов олиш ҳуқуқини бериш;

б) қуйидаги мазмундаги **102-модда** билан тўлдирилсин:

«102-модда. Рағбатлантириш чораларини қўллаш тартиби

Маҳкумларга нисбатан рағбатлантириш чораларини қўллаш ҳар йили камидан икки марта, шунингдек байрам кунлари муносабати билан қўриб чиқилади.

Маҳкумларни рағбатлантириш масалалари, шу жумладан қўллаб-қувватлаш рағбатлантириш чораларининг ушбу Кодекс 102-моддаси биринчи қисмида назарда тутилган мезонларга мувофиқлиги жазони ижро этиш муассасасида тузилган комиссия томонидан қўриб чиқилади.

Комиссия жазони ижро этиш муассасасининг ходимлари, шунингдек жамоатчилик вакиллари орасидан камидан саккиз нафар аъзодан иборат таркибда тузилади.

Комиссия таркибига жамоатчилик вакиллари, қонда тартибда, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари депутатлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (омбудсманнинг) минтақавий вакиллари, ўзини ўзи бошқариш органларининг, жамоат ташкилотларининг ҳаётий таърибига ва аҳоли ўртасида обрў-эътиборга эга бўлган вакиллари кирди.

Жамоатчилик вакиллари комиссия аъзолари умумий сонининг ярмини ташкил этиши керак. Жазони ижро этиш муассасаси бошлиғи комиссиянинг раиси ҳисобланади.

Маҳкумни рағбатлантириш учун тавсия этиш, зарур ҳужжатларни тайёрлаш ва комиссия аъзоларига тақдим этиш отряд бошлиғи томонидан амалга оширилади.

Комиссия қарори мажлисида ҳозир бўлган комиссия аъзолари кўрсатилган муддатлардан бир ҳафта илгари ўтказилади.

Комиссия аъзолари рағбатлантириш учун тавсия этилган маҳкум билан унинг ҳулқ-атвори белгиланган мезонларга мувофиқлиги юзасидан сўбат ўтказди.

Комиссия қарори мажлисида иштирок этаётган аъзоларнинг кўпчилиги овози билан, очик овоз бериш орқали қабул қилинади. Овозлар сони тенг бўлган тақдирда, маҳкумни рағбатлантириш тўғрисида қарор қабул қилинади.

Комиссия қарори мажлисида ҳозир бўлган комиссия аъзолари томонидан имзоланадиган баённома билан расмийлаштирилади ва комиссия раиси томонидан тасдиқланади.

Комиссиянинг маҳкумга нисбатан рағбатлантириш чорасини қўллаш тўғрисидаги қарорини ўз ичига олган баённомасига мувофиқ жазони ижро этиш муассасаси бошлиғининг буйруғи учун иш кучи ичида чиқарилади ва унинг мазмунини маҳкумга ўқиб қилинади.

Комиссияни тузиш ва фаолиятини амалга ошириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан тасдиқланади»;

7) 125-модда: қуйидаги мазмундаги **тўртинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Бояга етмаган маҳкумларга ота-онаси ва уларнинг ўрнини босувчи шахслар билан учрашувлар чекланмаган миқдорда берилади»;

тўртинчи қисми бешинчи қисм деб ҳисоблансин;

Хорижий экспертлар:

ЎЗБЕКИСТОН ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ СОҲАСИДА
КАТТА ҚАДАМЛАР ТАШЛАМОҚДА

Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегияси қабул қилиниши халқаро ҳамжамият томонидан мамлакатга тубдан ислох этиш босқичидаги муҳим, қадим сифатида баҳоланмоқда. Халқаро экспертларнинг фикрига кўра, бугунги кунда Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари ва фуқароларнинг асосий эркинликларини илгари суриш ҳамда ҳимоя қилишда ўрнатилган бўлмоқда.

«Халқ сўзи» газетаси учун махсус

Жумладан, Марказий Осиё бўйича нуфузли америкалик эксперт, Нью-Йорк университетининг Халқаро ҳамкорлик маркази директори ўринбасари Барнет Рубиннинг фикрича, мамлакатимизда Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегиянинг қабул қилиниши муҳим қадам бўлиб, у Ўзбекистон халқи манфаатлари ва интилишларига тўла жавоб беради.

— Ишончим комилки, ушбу ҳужжат парламент, Президент Администрацияси, барча давлат органлари ва бошқа институтларнинг фаол ҳаракатини кўчатилади, — дея қайд этади эксперт. — Бу амалий янги механизмларнинг ишлаб чиқишга ёрдам беради. Халқаро таърибига кўра, инсон ҳуқуқлари оид вазиятни мониторинг қилишда нодавлат ташкилотларининг аҳамияти муҳимдир. Умид қиламанки, стратегиянинг қабул қилиниши билан Ўзбекистонда сўз ва фикр эркинлиги ҳуқуқини янада қўлайтириш чоралари давом этади, чунки ушбу ҳужжатлар нафақат шу ҳуқуқларнинг ўзи, балки умуман, инсон ҳуқуқлари ҳимоя қилиш воситаси сифатида ҳам муҳимдир.

Уз навбатига, Туркиянинг Арел университети халқаро муносабатлар факультети декани, профессор Октай Бингёл асарият таҳлилчилар ушбу воқеани ҳақиқатан ҳам тарихий деб атаётгани ва бу Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари соҳасида эришилган ютуқ сифатида баҳоланаётганини қайд этади.

— Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ва кучли фуқаролик жамияти барпо қилиш, инсон ҳуқуқларини таъминлашда оммавий ахборот воситаларининг ролини қўлайтиришга қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилаётганига барчамиз гувоҳимиз, — деди туркиялик эксперт. — Буларнинг барчаси халқаро ҳамжамиятда муносиб ўрин эгаллаётган янги Ўзбекистоннинг ўзига хос таърифи қўзғидир. Бугунги кунда Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари бўйича 70 дан ортиқ асосий ҳужжатлар иштирокис. Мамлакатнинг ушбу соҳада БМТ томонидан қабул қилинган 10 та йирик халқаро шартномага қўшилган.

Шу билан бирга, Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари ва эркинликларни кафолатларини қўлайтириш мақсадида ўз қўнчилигини мунтазам тақомиллаштириб бормоқда. Сўнгги икки йилда ушбу йўналишда катта ютуқларга эришилди. Хусусан, 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларни амалга ошириш доирасида фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишда суд ҳокими-нинг ролини қўлайтириш, қатор демократик

ислохотларни амалга ошириш бўйича туб чора-тадбирлар қўрилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 22 июндаги «Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармони давлатнинг бу борадаги изчил сиёсатининг мантиқий давомидир.

Ўзбекистонда инсон ҳуқуқларини таъминлаш соҳасидаги янгиликлар Туркия илмий ва академик доираларида катта қизиқиш уйғотмоқда. Хусусан, қўнчилиқ жараёнида кенг жамоатчилик фикрини ҳисобга олиш, интернет тармоғи ҳамда «Менинг фикрим» веб-портали орқали жамоатчилик муҳомааларини ўтказиш механизмининг жорий этилиши алоҳида эътибор қозонмоқда.

Шунингдек, мамлакатда парламент назоратининг ҳаётий воқеаларга айланиши: парламентдаги тингловлар, бюджет назорати, ҳуқуқат соати ва депутат сўрови ҳам мақтовга лойиқ.

Биз нодавлат нотижорат ташкилотларини, оммавий ахборот воситаларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш учун иккита парламент комиссияси, жумладан, болалар ва мажбурий меҳнатга барҳам беришга катта эътибор берадиган фуқароларнинг конституциявий меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг янги механизмлари яратилишини қўллаб-қувватлайди.

Президент Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида Ўзбекистон бўйлаб инсон манфаатларини тўла ҳимоя қилишга қаратилган кенг қўламли давлат сиёсати олиб боришмоқда. Республикада инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ вазиятнинг яхшилаш бўйича ҳаракатлар орқига қайтмайди ва юқалиб бораётган жараёнга мувофиқ давом этапти, дея хулоса қилади туркиялик эксперт.

Швейцариядаги «Diva International» журнали беш муҳаррири Мамит Фосс ушбу ҳужжатни тайёрлашда фуқаролик жамияти вакиллари широк иштироки ва бошқа мамлакатлар таъриб-маълумотларини эътироф этади.

— Қабул қилинган Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегия билан танишган, жуда таъсирландим, — дейди муҳаррир. — Ўйлаيمانки, мамлакат ушбу ҳужжатни ишлаб чиқишда барча манфаатдор томонларни жалб қилгани жуда муҳим. Инсон ҳуқуқлари ҳамма нарсадан устундир. Ўзбекистон инсон ҳуқуқларини таъминлашга содиқлигини яна бир бор исботлади. Қарангиз чоралари даврида ана шундай ижобий янгиликлар янграганидан хурсандим.

Биз яқинда Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашнинг 43-сессиясини яқундаги ва кеча 44-сессия ўз иштини бошлади. Тақдир айтмоқчиман, мамлакатда Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегиянинг қабул қилиниши, ҳақиқатан ҳам, яхши янгилик ва бу билан Ўзбекистон халқини таъриблайман.

Ҳиндистон мудооасини ўрганиш ва таҳлил қилиш институти тадқиқотчиси Мина Сингх Рой эса Президентимиз

Шавкат Мирзиёевнинг инсон ҳуқуқлари ва инсон ҳуқуқларининг кафолатлари ҳимоясида алоҳида эътибор қаратаётганини олқишлайди.

— Албатта, Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегиянинг қабул қилиниши мамлакатнинг устуворликлари ҳисобга олинган ҳолда қўнчилиқ базисини янада тақомиллаштириш, парламентнинг ролини ошириш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларни ҳимояси бўйича миллий институтларни қўлайтиришга хизмат қиладиган муҳим қадамдир, — дея қайд этади у. — Бу, шунингдек, адлия тизимида кафолатланган кириш ҳуқуқини қўлайтиради. Ушбу стратегия Ўзбекистон давлат сиёсатининг инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашга содиқлигини аниқ акс эттиради.

«Шубҳасиз, бугун Ўзбекистон ушбу соҳада ўрнатқидир. Мен бундай муҳим ташаббуснинг амалга оширилишини олқишлайман ва дўст Ўзбекистон халқига барча соҳада муваффақиятлар ҳамда барқарор тараққиёт тилайман», дейди эксперт.

«Ҳиндистон — Ўзбекистон» дўстлик жамияти раиси Анил Шастри Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясини тасдиқлаганидан мамнун эканини таъкидлади.

— Ўтган йилнинг декабрь ойида Ўзбекистонда ўтган парламент сайловларида халқаро қўзғувчи сифатида қатнашдим ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мамлакатини ислох этиш сиёсатининг муҳим устувор йўналиши эканига ишонч ҳосил қилдим.

Ўзбекистон ва Ҳиндистонни асрий дўстлик ришталари боғлаб турди. Сўнгги йилларда мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатлар сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарилиб, кенг қамровли тус олганидан жуда хурсандим. Биламизки, Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари бўйича 80 дан ортиқ халқаро шартномаларга, шу жумладан, БМТнинг 6 та асосий шартномаси ва 4 та истиёрий протокоliga қўшилган. Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро стандартлар Миллий стратегиянинг асосини ташкил этади. Мамлакат бугун сармоялар ва туризм учун жозибабали жойга айланиб, дунё учун ўз эшикларини кенг очмоқда.

Жанубий Кореянинг Мовгон университети проректори, Корея Республикаси юридик тадқиқотлар институти — Миллий ҳуқуқ институти собиқ директори Ли Ик Хён стратегия қабул қилиниши муносабати билан қуйидагиларни билдирди:

— Бугун мамлакатда инсон ҳуқуқлари соҳасида ривожланган ҳуқуқийлик қўзғилиши. Шавкат Мирзиёев Президент сифатида иш бошлаганидан бери қўлаб-қувватлаш ва ўзгаришларни амалга оширди. Бугун эса инсон ҳуқуқларини яхшилаш бора-бора интилишлар халқаро ҳамжамият томонидан қўллаб-қувватланмоқда ва мамлакатта бўлган ишонч янада қўлаймоқда.

Қисқа вақт ичида мамлакат раҳбариятининг инсон ҳуқуқларини яхшилаш ва ҳуқуқий тизимни тақомиллаштиришга қаратган улкан сарф-ҳаракатларидан таъсирландим.

Миллий стратегиянинг қабул қилиниши Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг қўлайтириш соҳасида яна бир муҳим босқич бўлади, деб ўйлайман.

Ўзбекистонга қизиққан ва ўзгаришларга ҳайрихоҳ чет эл фуқароси сифатида мамлакатнинг бундан кейинги ривожланишини кузатишда давом этман ва ўзбек халқининг кучли ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш борасидаги барча ҳаракат ва ташаббусларини қўллаб-қувватлашга тайёirman.

— Сўнгги йилда бир неча бор Ўзбекистонга сафар қилдим. Мен учун бу нафақат дўстона одамлар яшайдиган мамлакат, балки ҳўшқин ҳаёт тарзига эга ривожланаётган давлатдир, — деди Жанубий Кореялик эксперт. — Жамиятда иқтисодий, сиёсат ва ижтимоий соҳа жадал ривожланмоқда. Мен ўз мамлакатни раванга қўйишда меҳнат қилаётган одамларнинг ғайратини қўриб қувондим. Шунинг учун ҳар йили Ўзбекистонга ташриф буюрмаган ёки мамлакатдаги ўзгариш ва янгиликларни диққат билан кузатиб бораман.

Тожикистон Миллий Фанлар академиясининг Осиё ва Европа мамлакатлари институти катта илмий ходими Виктор Кимнинг таъкидлашича, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро экспертлар ушбу ҳужжатни ижобий баҳоламоқда. Бу нафақат Ўзбекистон ҳуқуқларининг инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларга риоя этиш ва ҳурмат қилиш бўйича сиёсий

йўналиши ўзгармаслигини тасдиқлайди, балки инсон ҳуқуқларининг ҳуқуқий кафолатлари ва чора-тадбирларини амалга оширишдаги аниқ қадамларини ҳам белгилайди.

— Сўнгги йилларда Ўзбекистон ҳуқуқати катти ва мунтазам иш юритиб, аниқ амалий қадамлар билан замонавий янги Ўзбекистон ва янги замонавий жамият барпо этишга қаратилган ислохотлар йўналиши ўзгармаслигини тасдиқламоқда, — дейди тожикистонлик эксперт. — Ҳуқуқатнинг ушбу муҳим интилишларида Президент Шавкат Мирзиёевнинг «Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармони алоҳида ўрин тутди.

Миллий стратегия, ҳақиқатан ҳам, инқилобий ҳужжатдир. Очигини айтганда, инсон ҳуқуқлари собиқ иттифок ҳудудидagi давлатларнинг заиф нуқтаси бўлиб, бу уларга дунёнинг ривожланган мамлакатлари ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлишга имкон бермапти.

Мамлакатингизда Миллий стратегия ва «Йўл харитаси»нинг амалга оширилиши яқин келажақда Ўзбекистонда МДХ мамлакатлари орасида биринчи бўлиб инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ муаммолардан халос бўлишга имкон беради. Ўзбекистон учун бу кенг қамровли иқтисодий дастурни муваффақиятли амалга ошириш ва дунёнинг ривожланган 50 мамлакатга ёки ҳатто 30 талигига қириши учун стратегик аҳамиятга эга бўлади. Албатта, Ўзбекистон Президенти бундай имкониятдан воз кечмайди ва яқин келажақда ушбу стратегик мақсадга эришиш учун ҳар қандай замонавий ёндашув, куч ва ресурсларни ишга солишга шубҳа йўқ.

«Дунё» АА.

Халқимизнинг
шаъну шавкати,
орзу-умидлари
ТИМСОЛИ

...1992 йил 2 июль. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Халқимиз ўзи истаган ҳамда танлаган йўл — эркин, оод ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлида яна бир муқаддас тимсолга эга бўлди. Бу билан мамлакатимиз мустақиллиги янада мустаҳкамланди. Ўзбекистон халқи ўз қадр-қимматини, гурурини, тарихи ҳамда миллий қадриятларини чуқурроқ англай бошлади.

Ҳақиқатан ҳам, мустақиллигимизнинг дастлабки кунларидан янги давлат, янги жамият қуриш йўлидаги ислохотлар жараёнида халқимизнинг миллий гурурини қўтаришга, оод ва обод Ватан барпо этишга бўлган интилиш, шижоатини оширишга алоҳида эътибор қаратилди. Давлатимиз раислари, жумладан, герб лойиҳаси ишлаб чиқилиб, кенг муҳокама асосида қабул қилинган бу борада муҳим ишлардан бири бўлди.

Шундан эътиборан давлатимиз герби тасвири муҳрларда ва давлат идоралари бланкаларида, расмий нашрларда, қоғоз ҳамда танга пулларда, қимматли қоғозлар ва фуқаролик паспортлари ҳамда қонунда белгиланган бошқа ҳужжатлардан жой олмоқда.

Ўзбекистон герби давлатимиз чегараларида ўрнатилди... Дарҳақиқат, Давлат герби мамлакатнинг сиёсий, миллий, ҳўқуқий, географик, этник ва бошқа ўзига хос хусусиятлари ҳамда бой тарихий аъналарини ифодалайди.

Герблар антик даврларда пайдо бўлган. Шумер давлатининг гербида шер бошли бургут, қадимги Рим давлати гербида бургут тасвирланган. Амир Темур салтанатининг гербидаги уч халқа жаҳонгирнинг уч иқлим — Шимол, Жануб ва Ғарбда ҳўқор эканига ишора бўлган. Аждодларимиз давлат тамғасини азалдан муқаддас билган. Маҳмуд Кошғарий «Девону луготит турк» асарида тамғани «подшоҳнинг ҳўқдорлик муҳри», деб изоҳлаган.

Буларнинг барчаси давлат тамғаси халқимиз ҳаёти ва миллий давлатчилик тарихимизда оодлиқ, гурур-ифтихор ҳамда ор-номус тимсоли бўлганидан далолатдир. Давлат тамғасидаги ҳар бир ранг, чизик, белги чуқур раъсий маънога эга. Балаанд тоғлар орасида оқаётган дарёлар, гуллаган водий узра заррин нуралини сочиб турган қўёш юртимизнинг жаннат-нонанд табиати, бетакорр иқлими, халқимиз интилаётган нурафшон манзилларга ишора.

Гербининг сўл томони

Худудларда олиб борилаётган ислохотлар таҳлили. Натижалар қандай?

Камбағал оилаларга хайрия ёрдамлари зарур

Шу йилнинг 15 — 25 июнь кунлари Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари А. Хайтов бошчилигидаги ишчи гуруҳининг Хоразм вилоятидаги ўрганиш натижалари Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгаши йиғилишида атрафлиқа кўриб чиқилди. Унда вилоят ҳокими, секторлар раҳбарлари ҳамда маҳаллий Кенгаш депутатлари масофадан онлайн тарзда қатнашди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери Н. Исмоилов қоронавирус пандемияси шароитида унинг оқибатларини бартараф этиш, мамлакатда ишчанлик муҳити барқарорлигини таъминлаш, аҳолининг иқтимоий ҳимояга муҳтож қатламларини қўллаб-қувватлашга қаратилган кенг кўламли чоралар жойларда ўз натижаларини бераётганини таъкидлаб ўтди.

Ишчи гуруҳи аъзолари жами 390 та объектда бўлиб, аҳоли ва тадбиркорларга берилаётган имтиёз ҳамда енгилликлардан қандай фойдаланилаётгани, қарантин талабларига риоя этиш ҳолати билан бевосита танишди, мулоқотлар ўтказилди.

Қайд қилинганидек, вилоят тижорат банклари томонидан тадбиркорлик субъектлари ва аҳолини қўллаб-қувватлаш мақсадида жорий йил 15 мартдан 1 июнга қадар бўлган даврда 2561 та тадбиркорлик субъектининг турли лойиҳаларини молиялаштиришга 725,3 млрд. сўм ҳамда 7 314 нафар жисмоний шахснинг истеъмол эҳтиёжлари учун 56,0 млрд. сўмлик микроқарз ва онлайн тарзда бошқа кредитлар ажратилган.

Камбағаллиқни қисқартириш юзасидан ҳам амалий ҳаракатларга қўл урилган. Бинобарин, вилоятда 519 та маҳаллада 508 минг оила истиқомат қилади. Шундан камбағал оилалар сони 11920 тани таққий этиди. Уларга жорий йилнинг 15 июнь санасига қадар 16 млрд. 946 млн. 100 минг сўмлик хайрия ёрдамлари кўрсатилган.

Қоронавирус инфекциясини юқтирган беморлар билан фаолият олиб бораётган 223 нафар ҳодимга ҳар 14 кунлик даври учун махсус қўшимча тўлов, инфекция тарқалишига қарши курашиш тадбирларига жалб қилинган 1556 нафар тиббиёт ва бошқа ҳодимларнинг ойлик лавозим масоғига 6 фоиз миқдорда ҳар кунлик қўшимча тўловларнинг тўлиниши

учун жами 12,5 млрд. сўм маблағ ажратилган.

Ўрганишлар давомида вилоятда амалга оширилаётган ижобий ишлар билан бир қаторда, айрим камчиликлар ҳамда фойдаланилмаган имкониятлар ҳам кўзатилади. Масалан, республика бўйича кичик саноат зоналари барпо қилиш учун 400 млрд. сўм ажратилиши белгиланган бўлиб, Янгйбозор туманида ташкил этилиши режалаштирилган янги кичик саноат зонасида ушбу маблағдан тегишлича фойдаланиш чоралари кўрилмаган.

Камбағаллиқни қисқартириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш бўйича айрим секторларда чора-тадбирлар пухта ўрганилмаганлиги маълум бўлди. Хусусан, баъзи оилаларда даромад манбалари етарли бўлмаганда, тегишли ёрдамлар кўрсатилмаган.

Кенгаш йиғилишида Хоразм вилояти секторлари раҳбарларининг ахборотлари эшитилди. Хусусан, вилоят прокурорининг таъкидлашича, худудда секторларга бўлган ҳолда иш олиб борилиши бугун ўзининг ижобий самараларини бермоқда. Бу, айниқса, жойларда Президент Фармон ва қарорлари ижросини таъминлаш, худудларни комплекс ривожлантиришда кўзга аёқол ташланмоқда.

Йиғилишда ишчи гуруҳи томонидан ўтказилган ўрганишлар давомида аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан депутатлар томонидан қатор тақлиф ва тавсиялар билдирилди.

Қарантин талабларини бажаришда сустанликка йўл қўйилган

Депутатлардан таркиб топган ишчи гуруҳининг Бухоро вилоятидаги ўрганишлари натижалари Қонунчилик палатаси Кенгашининг навбатдаги йиғилишида атрафлиқа муҳокама қилинди.

Бухоро вилояти ҳокими, секторлар ва ижро органлари раҳбарлари ҳамда маҳаллий Кенгаш депутатлари онлайн тарзда иштирок этган йиғилишда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери Н. Исмоилов ҳозирги шароитда мамлакат худудларида амалга оширилаётган ислохотлар жараёнида секторлар фаолиятининг аҳамиятига тўхталиб, ҳар бир раҳбар ҳар қанчалик кўра ички қарра масъулиятни ўз зиммасига олган ҳолда фаолият юритиши, бу жараёнда маҳаллий Кенгашлар депутатлари ҳам фаоллик кўрсатиши лозимлигига эътибор қаратди.

Ўрганиш давомида вилоятда аҳоли ва

тадбиркорлик субъектларини қўйиб кетаётган бир қанча масалалар ишчи гуруҳи томонидан тегишли мутахассислар тақлифлар билан биргаликда ҳал этилган ҳамда тақлиф ва тавсиялар берилган.

Таъкидлаб ўтилганидек, Бухоро сайёҳлик борасида юқори салоҳиятга эга. Ўзидан аён бўладики, бугунги шароитда мазкур соҳада фаолият юритувчи тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш зарур. Шу маънода, 2020 йил 1 апрелдан 31 декабрга қадар туроператорлар, тур-агентлар, меҳмонхоналар ер ва мол-мулк солиғидан озод қилиниши, иқтимоий тўлов ставкасининг амалдаги 12 фоиздан 1 фоизга туширилиши ҳисобига Бухоро шаҳридаги 327 та меҳмонхона ва 77 та туроператор иштирида жами 3,3 млрд. сўм маблағ қолдирилмоқда.

Аҳолининг иқтимоий ҳимояга муҳтож қатламини қўллаб-қувватлаш мақсадида вилоят бўйича 11,8 минг оилалга (36,8 минг нафар фуқаро) савоҳат кўрсатиш белгиланиб, айти пайтда озмиқват маҳсулотлари узлуқсиз етказиб беришмоқда, 12 442 нафар (42,7 фоиз) кам таъминланган фуқаронинг бандлиги таъминланган.

Қарантин даврида ишсиз ва вақтинча ишини йўқотган 858 нафар фуқарога март — май ойларида 437,3 млн. сўм ишсизлик нафақаси тайинланган.

Амалга оширилаётган ижобий ишлар билан биргаликда, ўз ечимини қутаётган айрим масалалар ҳам мавжудлиги қайд этилди. Жумладан, 2020 йил 1 апрель ва 1 июндан бошлаб 14 ёшгача болалари бўлган оилаларга нафақа, бола 2 ёшга тулганга қадар бола парварлиши бўйича нафақа ҳамда моддий ёрдам олувчилар сони 10 фоиздан ошириш белгиланган бўлса-да, Бухоро вилоятида бундай нафақа олувчи оилалар сони 7,5 фоизга ошган.

Бундан ташқари, барчага намуна қўрсатиш зарур бўлган тиббиёт маъсасалари, жумладан, Ромитан, Қорақўл тиббиёт бirlашмаларида қарантин талабларини бажаришда сустанликка йўл қўйилган.

Қарантин тадбирларига жалб этилган ҳодимларга қўшимча тўловлар тўлашда ҳам айрим муаммолар мавжудлигига эътибор қаратилади.

Йиғилишда вилоятдаги секторлар раҳбарлари ва маҳаллий Кенгашлар депутатлари муҳокама қилинган масалалар юзасидан қўшимча маълумотлар бериб ўтишди. Қонунчилик палатаси Кенгаши йиғилишида пандемия шароитида ишларни янада самарали ташкил этиш, секторлар, бошқа мутахассис тақлифларлар масъулиятини қўяйтириш, муаммоларни зудлик билан бартараф қилиш бўйича тавсиялар берилди.

Ишчи гуруҳи аъзоларига қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш бўйича тақлифлар ишлаб чиқиш, ўрганиш давомида вилоятда аниқланган, республика даражасида ҳал этиладиган муаммолари масалалар юзасидан тегишли вазирлик ва идораларга парламент ҳамда депутатлик сўровларини юбориш ва “Ҳукумат соат”ларини ўтказишга оид тақлифлар тайёрлаш тавсия қилинди.

Кредит ажратиш масаласи танқид остига олинди

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикерининг ўринбосари А. Қодиров бошчилигидаги депутатлардан иборат ишчи гуруҳ Навоий вилоятида бўлиб, секторлар томонидан амалга оширилган ишлар ҳолатини ўрганди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгаши йиғилишида ўрганиш натижалари Навоий вилояти ҳокими ва секторлар раҳбарлари иштирокчида атрафлиқа муҳокама қилинди.

Қайд этилганидек, қоронавирус пандемияси даврида аҳоли, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш мақсадида Навоий вилояти бўйича солиқларни тўлаш муддатини ўзгартириш юзасидан 88 та тадбиркорлик субъектига 1 392,7 млн. сўмлик маблағни қечиктириб тўлаш ҳуқуқи берилган. 7 мингта яқна тартибдаги тадбиркорга ҳар ойда 562,3 млн. сўм, 2020 йил апрель — сентябрь ойлари давомида жами 3 373,6 млн. сўмлик имтиёз берилган. Аммо пандемия таъсирида фаолиятини вақтинча тўхтатган 8 014 та қорхонадан атиги 88 тасига, яъни 1,1 фоизига имтиёз берилган ҳолос.

Шу билан бирга, ўрганиш давомида тадбиркорлар банклардан кредит ололмаётган ҳолатлар ҳам аниқланган. Хусусан, Учқудж, Томди туманлари, Зарафшон шаҳрида ажратилган кредитлар тадбиркорлик субъектларининг ҳатто ярим фоизини ҳам қамраб олмагани депутатлар томонидан танқид қилинди.

Худудларда камбағаллиқни қисқартириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш ҳолати ўрганилганда, Молия вазирлиги томонидан 2020 йил март ойи учун Инқирозга қарши курашиш жамғармасидан март — июнь ойларига жами 2 701,2 млн. сўм маблағ ажратилган бўлиб, 1 086,8 млн. сўм миқдордаги маблағлар молиялаштирилгани аниқланди.

Вилоятда пандемия даврида 16 398 та эҳтиёжманд ва кам таъмин-

ланган оиланинг манзилли рўйхати шакллантирилган ҳамда сектор раҳбарларининг “темир дафтар”ларидан ташқари savohat.args.uz онлайн дастурига киритилган. Ўрганишлар чоғида 21 046 та эҳтиёжманд ва кам таъминланган оилалар 13 турдаги асосий ёрдамлар бўйича 16,7 млрд. сўм қий-матдаги ёрдам кўрсатилгани маълум бўлди. Шунингдек, пандемия даврида ишсиз қолган ҳамда даромад манбаи аниқ бўлмаган 1 373 нафар фуқаро эса мавсумий ва жамоатчилик асосидаги ишларга жалб қилинган ҳамда 240 нафар фуқарога қишлоқ ҳўжалиги экинларини экиб, даромад топишлари учун ижара асосида ер майдонлари берилган.

Маҳаллий Кенгаш депутатлари билан жойларга чиқиб, асл ҳолат ўрганилганда, иқтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли тўлиқ қамраб олинмагани маълум бўлди. Масала сектор раҳбарлари билан жойида ҳал этилди.

Шунингдек, жорий йилнинг ўтган даврида 1 325 нафар (аёллар — 580 нафар, ёшлар — 430 нафар) ишсиз фуқарога енгил тилдаги иссиқхона қуриш, шахсий ва дала томорқаси учун уруғ, қўчат, сугориш воситаларини харид қилиш учун 1 396,3 млн. сўм миқдорда субсидия берилган. Кенгаш аъзоларининг таъкидлашича, худудларда етарли тартибда ишлари олиб борилмагани сабабли, ажратилган субсидия миқдори вилоятдаги мавжуд эҳтиёжга нисбатан паст. Бу эса, ўз навбатида, худудларда, секторларнинг янада фаол ишлаши кераклигини кўрсатади.

Депутатларнинг таъкидлашича, жойлардаги урчулар давомида тадбиркорлик субъектларининг ечимини қутаётган масалалари борлиги аниқланди. Жумладан, “MR FISH COMPANY” МЧЖнинг балик садокларини ўрнатиш учун “Тўдақўл” сув ҳавзаси (умумий худуди 25 минг гектардан 1 минг гектар худуд ажратилиб бўйича қилган мувожазатига “Ўзбекбаликсаноат” уюшмаси томонидан инвесторга учинчи томон бўлган маҳаллий тадбиркордан ер ижарага олиш тақлиф қилинган.

Кенгаш йиғилишида Навоий вилояти ҳокимлиги мутахассислари Қонунчилик палатаси билан ҳамкорликдаги назорат-таҳлил ишлари самарали бўлгани таъкидлаб, қўтарилган масалалар манзилли кўриб чиқирилиши ва ҳал этилишини маълум қилди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Кенгаши йиғилишида муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

«Халқ сўзи».

Ёшлар — эртанги кун бунёдкори

— Сенат фаолиятида долзарб масалалар муҳокама қилиниши жалб қилиш амалиёти жорий этилди, — деди Сенат Раиси. — Жумладан, Сенат қўмиталари йиғилишлари, ялғи мажлисларида ёшлар иштироки таъминланиб, уларнинг тақлиф ҳамда тавсиялари эшитилипти. Қўмиталар ҳузурида тузилган экспертлар кенгашларига ёш мутахассислар жалб қилинмоқда. Қолаверса, охириги йилларда ёшларни олий маълумотли, интеллектуал салоҳиятли кадрлар сифатида қамолга етказишга жиддий киришилди. Бундан қўзланган мақсад ёшларнинг олий таълимга қамровини 60 фоизга етказишдан иборат, албатта.

Йиғилишда жорий йилги Давлат дастурига мувофиқ, мамлакатимизда биринчи марта Олий Мажлис Сенати ҳузурида Ёшлар парламенти ташкил этилгани таъкидланди.

Мазкур тузилима ёшларнинг ҳуқуқий онги ва саводхонлигини юксалтириш, қўнунчилик жараёнида уларни хабардор қилиш, тегишли масала ҳамда муаммолар юзасидан тақлифларни давлат органларига, қўнунчилик ташаббуси субъектларига кўриб чиқиш учун киритиш борасида фаолият олиб боради.

Қолаверса, Президент томонидан илгари сурилган беш муҳим ташаббусни амалга оширишда ёшларнинг фаол иштирокини таъминлаб, инновацион қояларини рўёбга чиқаради, уларда нотиклик маҳорати кўнчмаларини шакллантиришга хизмат қилади.

Тадбирда ёшларнинг иқтимоий фаоллигини янада ошириш, уларни қўйиб қўйиб муаммоларга ечим топиш, пухта билим олишлари ҳамда касб-ҳунар эгаллашларига зарур шарт-шароитлар яратиб бериш масаласи кечиктириб бўлмайдиган муҳим вазифалардан эканлиги қайд этилди.

Хотин-қизларнинг инновацион ғоя ва ташаббуслари

Олий Мажлис Сенати, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Марказий Кенгаши, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Бош прокуратура, БМТ Тараққиёт дастури ҳамда бошқа тақлифлар ҳамкорлигида “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантиришда ёш хотин-қизларнинг инновацион ғоя ва ташаббуслари” мавзуида халқаро илмий-амалий онлайн конференция ўтказилди.

Унда сенаторлар, депутатлар, Ўзбекистон ҳамда хорижда истиқомат қилаётган тадқиқотчи-экспертлар, турли соҳада муваффақият қозонган аёллар, ёш тадқиқотчилар, журналист ва блогерлар ҳамда “Қизлар овози” клуби фаоллари қатнашди.

Ўртимизда хотин-қизларга эътибор сўнгги йилларда сезиларли даражада ўсди, шароит ҳамда имкониятлар кўлами кенгайди. Буни биргина миллий парламентда аёллар сони ортгани мисолида ҳам кўриш мумкин. Ҳозирги пайтда Олий Мажлис Қонунчилик палатасига сайланган 150 нафар депутатнинг 32 фоизини хотин-қизлар ташкил этади. Сенатда эса бу кўрсаткич қарийб 25 фоизга етди. Маҳаллий Кенгашлар депутатларининг эса 31 фоизи аёллардир.

“Қизлар овози” платформаси доирасида уюштирилган мазкур конференция давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳасида илмий излашлар олиб бораётган ёш хотин-қизларни қашф этиш, олимлар, тадқиқотчиларни кенг жалб қилиш, илмий асосланган тақлифлар асосида мамлакатда гендер тенгликни таъминлаш, хотин-қизлар ҳуқуқ ва манфаатини ҳимоя қилиш борасида тавсиялар ишлаб чиқишга қаратилгани билан аҳамиятли бўлди. Анжуманга келиб тушган материаллар таҳрир хайъати томонидан ўрганилиб, натижада 279 та мақолалар ўнпаса голибликка тавсия қилинди.

Тадбирда узок йиллар давомида тўпланган хотин-қизлар ҳаётидаги бой тажрибалар, эришилган ютуқлар билан бир қаторда, бугунги кунда аёллар иқтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш борасидаги мавжуд муаммолар юзасидан ҳам фикр алмашилди.

«Халқ сўзи».

АҚШ ДЕЛЕГАЦИЯСИНING МАМЛАКАТИМИЗГА ТАШРИФИ БОШЛАНДИ

Иштирокчилар Афғонистон сиёсий етакчилари ўртасида битим тузишга эришилишини тўлиқ қўллаб-қувватлашини билдирди. Инқлибиз ҳукумат ва Миллий ярашув Олий Кенгаши тузилиши барча сиёсий қучлар Афғонистоннинг ёруғ келажаги йўлида бirlашшишга хизмат қилиши эътироф этилди.

Учрашув давомида икки мамлакатнинг афгон йўналишидаги ҳамкорлигини кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди. Хусусан, жорий йил 27 май кўни бўлиб ўтган “Ўзбекистон — АҚШ — Афғонистон” уч томонлама форматдаги илк учрашув Афғонистон Ислол Республикасини қайта тиклаш ва мамлакатни минтақавий иқтисодий жараёнларга фаол қўшилишини таъминлаш бўйича амалий тақлифлар ишлаб чиқишда муҳим аҳамиятга эга бўлган механизм экани қайд этилди.

АҚШ вакиллари Ўзбекистон раҳбариятининг Афғонистондаги вазиятни тинч йўл билан ҳал этишда минтақавий ёндашувни илгари суриш борасидаги саъй-ҳаракатларини юқори баҳолади ва ушбу йўналишда фаол ҳамкорликни давом эттиришга тайёрлигини яна бир бор таъкидлади.

Музокаралар чоғида Афғонистон ва минтақамиз ўртасидаги иқтисодий, транспорт-коммуникация алоқаларини кенгайтиришга кўмак берадиган қатор лойиҳаларни амалга ошириш учун АҚШ Халқаро тараққиётни молиялаштириш корпорацияси маблағларини жалб қилиш юзасидан фикр алмашилди.

Тузилма раҳбари Адам Болер DFC Ўзбекистонда энергетика, инфратузилма, тиббиёт ва таълим йўналишларидаги лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этишга тайёрлигини маълум қилди.

АҚШ делегациясининг мамлакатимизга ташрифи давом этмоқда.

Ғайрат ХОННАЗАРОВ,
ЎЗА мухбири.

Жамиятни турли йўллар билан исканжага оладиган дахшатли иллат

Бугун жаҳон сиёсатчилари, олимлар ва умуман, башариятнинг эртанги тақдирига бефарқ бўлмаган ҳар бир инсон томонидан терроризм, диний экстремизм, ғиёҳвандлик, геосиёсий тўқнашувлар, экологик муаммолар, моддий ҳамда маънавий инқирозлар қаторида коррупция ҳам энг хатарли воқелик сифатида тилга олинмоқда.

Коррупция — жамиятнинг турли йўллар билан исканжага оладиган дахшатли иллат. Мазкур бало демократия ва қонун устуворлиги асосларига пўтур етказида. Инсон ҳуқуқларининг бўзилишига олиб келади. Ислохотларга тўсқинлик қилиб, жамият тараққиётини ортга суради. Оқибатда ҳаёт сифати ёмонлашиб, одамлар хавфсизлигига таҳдид соладиган уюшган жиноятчилик, терроризм ва бошқа ҳидосаларнинг илдириш остида учун шароит юзага келади.

Коррупция билан курашиш борасида бир қатор давлатлар ижобий натижаларга эришган. Бу борада Финляндия, Дания, Янги Зеландия,

Исландия, Сингапур, Швеция, Канада, Нидерландия, Люксембург, Норвегия, Австралия, Швейцария давлатлари тажрибасини мисол қилиш мумкин.

Мамлакатимизда коррупцияга қарши курашиш масаласига кейинги йилларда устувор йўналиш сифатида қаралмоқда, бу борада бир қатор қонун ҳужжатлари қабул қилиниб, салмоқли ишлар олиб бориляпти. Бироқ шундан ташқари ривожланаётган замонимизда рўй бераётган янги гидан-янги ўзгаришлар, жамиятда яшовчи ҳар бир фуқаро билан давлат органлари ўртасида рўй берадиган муносабатлар шакли ва сони охиб бормоқда. Бу эса ушбу иллатга қарши курашиш борасида янгилач механизмларга асосланган тизимни жорий қилишни таҳзоо этапти.

Давлатимиз раҳбари томонидан имзолаган “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини тақомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”-ғи Фармон коррупциянинг олдини олиш ва унга самарали қарши курашиш борасида муҳим ҳуқуқий қадам бўлди.

Мазкур ҳужжат билан ташкил

қилинган Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги юртимизда коррупциянинг олдини олиш ҳамда унга қарши курашиш соҳасида давлат сиёсатини шакллантирувчи ва амалга оширувчи, коррупциянинг олдини олиш ҳамда унга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштирувчи, шунингдек, мазкур соҳада халқаро ҳамкорликни амалга оширувчи махсус ваколатли давлат органи сифатида белгиланган бўлиши юқорида қайд қилинган муаммолар-

вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар, туман ва шаҳар Кенгашларининг масъул комиссиялари билан ҳамкорлик қилиши белгиланди. Бу эса, ўз навбатида, агентлик ўзига юқлатилган вазифаларини рўёбга чиқаришда халқ вакиллари билан ўзаро узвий алоқани таъминлаш билан бирга, коррупцияга қарши курашиш ва унинг олдини олишга қаратилган давлат сиёсатини амалга ошириш борасида давлат ҳокимияти вакиллик органи ролининг ошишига олиб келади.

Шунингдек, жойлардаги коррупциянинг вазиятини тўғри баҳолаш орқали, коррупцияга қарши курашишга қаратилган дастурларнинг ишлаб чиқирилишида депутатлик корпуси билан ҳамкорликнинг мустаҳкамланишига хизмат қилади.

Қисқача айтганда, мазкур ҳужжатнинг ҳаётимизга кенг татбиқ этилиши мамлакатимизда коррупциянинг олдини олиш, унга қарши курашиш, давлат ва жамият қурилишининг барча соҳасида коррупциянинг омилларга чек қўйишда муҳим аҳамият касб этади.

Дилмурод ИСМОИЛОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси аъзоси.

Ҳалоллик йўқ жойда коррупция илдири отаверади

Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, агар жамиятда коррупция ривожланиб, бунга қарши ўз вақтида кескин чоралар кўрилмаса, мазкур давлат қанчалик қудратли бўлмасин, нафақат иқтисодий, балки сиёсий инқироз билан яқун топади.

Нуктаи назар

Президентимиз парламентга Мурожаатномасида коррупция ҳақида тўхталиб, жамиятимизда коррупция иллати ўзининг турли қўрилишлари билан тараққиётимизга ғов бўлаётгани, бу ёвуз балонинг олдини олмасак, ҳақиқий ишбилармонлик ҳамда инвестиция муҳитини яратиб бўлмаслигини, умуман, жамиятнинг бирорта тармоғи ривожланмаслигини таъкидлаган эди.

Ўртимизда коррупциянинг олдини олишнинг асосий йўналишлари бўйича амалга оширилаётган ишларни таҳлил қилсак, ушбу иллатга қарши курашишнинг ахлит тизими, қолаверса, бу борада барча ҳуқуқий асослар яратилганини кўрамиз.

Давлатимиз раҳбарининг шу йил 29 июнь кўни қабул қилган “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини тақомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар

қилиш натижаларини комплекс таҳлил этиш шулар жумласидандир.

Фармонга кўра, агентлик ҳодимларининг таркибини шакллантириш танлов асосида халқаро стандартларга мувофиқ агентлик томонидан белгиланган тартибда амалга оширилиши унинг нуфузи ва масъулиятини янада оширади.

Бу ҳали ҳаммаси эмас. 2020-2021 йилларда барча давлат ҳамда ҳўжалик бошқаруви органларида коррупцияга қарши ички назорат, яъни “комплаенс-назорат” тизими босқичма-босқич жорий этиладиган бўлди.

Ўзбекистон ва Қозоғистон муносабатлари сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилиши икки қардош халқнинг узок муддатли манфаатларига тўла жавоб беради ҳамда Марказий Осиё минтақасида тинчлик, барқарорлик, хавфсизлик ва жадал тараққиётни таъминлашнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилади.

Қозоғистон — Ўзбекистон:

Дўстлик ва қардошлик ришталари мустаҳкамланаверсин

1

Шунга яраша фуқароларнинг ҳам даромадлари сезиларли түшиб кетганди. Инфляция эса 3000 фоиз ва ундан ҳам ошганди. Бинобарин, иқтисодий-иқтисодий ҳаракатга эга қатъий чора-тадбирлар зарур эди.

Бу борадаги оқилона сиёсат түфайли ўтган асрнинг 90-йилларидаги тизимли инқироздан чиқиб кетишнинг урдаасидан чиқилди. Бозор иқтисодиётига оғирсиз ўтиш ҳамда ҳорик инвестицияларини жалб этиш, кичик ва ўрта бизнесни раванқ топтириш юзасидан чоралар қабул қилинди. Банк ҳамда молия соҳасини ислоҳ этиш бўйича тадбирлар жадал амалга оширилди. 1993 йил 15 ноябр кўни эса ўзимизнинг миллий валюта — тенге муомалага киритилди. Бу эса мустақил молия-кредит ва монетар сиёсатни юртлиш имконини яратди.

Ўз навбатида, аграр тармоқларда мулкка бўлган давлат монополиясига барҳам берилди. Шу асосда жамоа ва ширкат ҳўжаликлари (колхозлар ҳамда совхозлар) фермерлик ҳўжаликлариغا айлантирилди. 1997 йилдан бошлаб йиллик Муржаат йўллаш аънаъни айлға қўйилди. Унда иқтисодий-иқтисодий соҳаларни ривожлантириш бўйича янги ва аниқ вазифалар белгилаб берилди.

2000 йилда Қозоғистон Республикасининг Миллий фонди фаолияти йўлга қўйилди. Мамлакатнинг олтин-валюта захиралари ҳам ўсиб боряпти. Президент ҳўзурида эса Ҳориклик инвесторлар кенгаши түзүлди. Умуман олганда, мустақиллик йилларида Президентнинг иқтисодий жиҳатдан қучли Қозоғистонни барпо этиа олди. У бугун дўнўнинг девяли барча мамлакатлари билан ҳамкорлик қилиб келмоқда.

Бугунги кўнда Қозоғистон ҳам Ўзбекистон каби нафақат Марказий Осиёда, балки собик иттифок ҳудудидидаги энг жадал ривожланган давлатлар қаторида бормоқда. Республикаси Евроосиёдаги қўлай географик ва оралиқдаги жойлашуви билан севиларни иқтисодий фойда қўрипти, преференцияларга эга бўлмоқда. Мамлакатимизда ялли ички маҳсулот (ЙИМ)нинг йиллик ўсиши қарийб 3 — 7 фоизни ташкил этаётган бўлса, иқтисодий ривожланиш сўратлари бўйича эса дўнўнинг етакчи ўнта давлати қаторидаги жой олган. 2001 — 2005 йилларда ялли ички маҳсулотнинг ўртача ўсиш сўрати 10 фоизга етган эди. Кейинги 6-7 йилда эса Қозоғистон ЯИМ ўсиши бўйича Қатар ва Ҳитойдан кейин, дўнўнинг энг жадал раванқ топаётган учинчи давлатига айланди.

Мамлакатда саноат-инновацион тараққиётни жадаллаштиришга қаратилган ноб дастур амалга оширилди. Сервис-технологик иқтисодиётга босқичма-босқич ўтиш учун ҳам эҳтиёт қилинган иқтисодиётдан воз кечиш йўли танланди. Ўтган йилларда уни рўёбга чиқариш асосида 1 мингдан зиёд янги корхоналар очилди. Янги йш ўринлари яратилди. Замонавий дўнда иқтисодиётнинг инфратўлиқмасини мустаҳкамлашга қаратилган "Йўл харитаси" ишончи шакл ва янги йўналишлар касб этмоқда. Президентнинг "Нурлы жол" дастури муваффақиятли амалга оширилди. Йиллари тасаввур ҳам қилиб бўлмайдиган халқаро тоифадаги Фарбий Ҳитой — Фарбий Европа автобани (автомобили)ни қуриш ишлари жадаллик билан давом эттирилди. Ушбу йўлниң сезиларли қисми эса республиканиң ҳудудидан ўтган. Нур-Султонда бошлаб елғичи (ярилмоқда) тартибда барча томонда илгор қурилиш меъйрлари ҳамда технологиялари асосида суперзамонавий кўп тасмали автобанлар бунёд этилди. Авиатрасслар ва темир йўлларнинг янги йўналишлари очилмоқда. Хўсусан, "Қазах эйр" янги авиакомпанияси ташкил этилди. Машинасозлик жадал раванқ топаётди. Замонавий самолётлар, машиналар, локомотив ва вагонлар қурилмоқда. Американиң тинчлик жамғармаси маълумотларига кўра, 2015 йилда Қозоғистон МДҲга аъзо давлатлар орасида энг кам хаттарга эга барқарор мамлакат деб топилди. Жаҳон банки рейтингида эса инвестицияларни жалб қилиш бўйича қўлай шартлар яратилган энг яхши ўнта давлат қаторидаги жой олди. Қозоғистонга киритилган чет эл сармоялари ҳамми рекорд даража — 300 миллиард АҚШ долларига етди. Қозоғистон юқори сифатли ўш экспорти бўйича дўнда биринчи ўринга қўйди. Шунга яраша Қозоғистоннинг қўлай мамлакатлар, хўсусан, Ўзбекистон билан ҳам товар айланимаси ўсиб боряпти.

2015 йилда Қозоғистон ЖСТга аъзо бўлди. Бу борадаги таъйиғарлик ишлари эса қарийб йитирма йил олиб борилди. Мамлакатимизда инфляция даражаси 5 фоиздан ошмайди. Маблагларни оқилона сарф қилиш бўйича амалга оширилётган сиёсат Миллий жамғармани яратиш имконини берди. У ерда 100 миллиард АҚШ долларидан зиёд маблаг йиғилган. Айни ҳорда Қозоғистон жаҳонда нефть экспорт қилувчи энг йирик ўнта давлат сифидан ўрин олган. Мамлакат раҳбарияти фуқароларга дўнўнинг энг илгор 30 мамлакат қаторидан жой олиш вазифасини қўйган.

Минтақа бирлиги — энг тўғри йўл

Собик иттифок қўлаган, бу маконда яшаган халқларнинг зиддияти ва тушуноқчилиги метрополияга эмас, балки тарихий сарнамаси бир бўлса-да, қўпинча бир-бирига қарши қаратилди. Ўзбек тоҳика, қирғиз ўзбекча шўбҳа билан қарай бошлади, ҳатто тиш қайради... Минтақа учун бирдек қадрли бўлган олим уламо-ларимизни "сизники" ва "бизники" аҳратиди. Бу минтақада яшовчи халқлар учун сохта "тарихлар" яратилди, уларнинг этник келиб чиқиши ҳақида бир-бирига зид бўлган "илмий назариялар" йўллаб чиқарилди. Натижада Марказий Осиё тарихи ва маданиятини нотўғри талқин қилиш ва этник илдишлари бир бўлган Туркистон қавмлари — ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркманлардан ўзаро душман образини яратишга қаратилган янглиш ҳаракат қўзғатилди.

Марказий Осиё — геостратегик ҳудуд саналади. Бу ерда бошқа қўлар ўш манфаатини излайди. Тарихимизга эътибор қилип, бундай бир геосиёсий даврда давлат қуриш ва уни иқтисодий, сиёсий жиҳатдан сақлаб қолиш у қадар осон бўлмаган. Тараққиётдан ортада қолмасликнинг ягона йўли — минтақа бирлигидир. Фақат бирлик ва қардошлик юларини амалга ошириш шартотидагина иқтисодиётимиз кўтарилди, сиёсатимиз обрў топади. Айниқса, минтақамиз келажаги икки қардош давлат — Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг олиб борадиган сиёсатиға, улар ўртасидаги ҳамжиҳатликка кўп жиҳатдан боғлиқ.

Яқин тарихга назар

XX асрнинг 90-йиллари бошида Марказий Осиё мамлакатлари ўш мустақиллигини эълон қилганида, Ўзбекистон ва Қозоғистон минтақавий бирлишги фойсидан манфаатдорлигини билдиргани ҳам бежиз эмас. Хўсусан, 1994 йилнинг январда Тошкентда Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида Марказий Осиё иқтисодий ҳамжиҳатини ташкил этиш тўғрисида тарихий келишув имзоланди. Сўнгра Қирғизистон ҳам бу келишўвга қўшилди. Мамлакатлар Марказий Осиёда иқтисодий интеграцияни қўқулаштиришга қаратилган лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга киришди.

Дастлабки йилларда мамлакатлар раҳбарлари минтақаниң ягона, антропо, Марказий Осиё минтақаси эканини аниқ кўрсатувчи қатор муҳим ҳўжатларни имзолаган эди. Марказий Осиёнинг янги тарихидан ўрин эгаллаган ташаббусларнинг эъти мақсадларга эришмоқчи бўлганини қайд этиш жоиз. Марказий Осиё иттифок ҳўзурида Ҳўкуматлараро кенгаш, Ташқи ишлар вазирлари кенгаши, Мудрофаа вазирлари кенгаши ҳамда тинчлик ўрнатиш батальони таъсис этилди. Бундан ташқари, бошланғич капитални 9 миллион АҚШ доллари бўлган Марказий Осиё ҳамкорлиги ва тараққиёт банкига ҳам асос солинди. Томонлар ҳатто Марказий Осиё парламентини ташкил этиш режалари борлигини ҳам айтган эди. 1995 йилнинг апрель ойида Бишкекда Қозоғистон, Қирғизистон ҳамда Ўзбекистон бош вазирлари иқтисодий интеграциянинг 5 йиллик режасини имзолади. 1997 йилнинг декабрида Остона (Нур-Султон) шаҳрида мамлакатлар раҳбарлари энергетика, сув ресурслари, озиқ-овқат, минерал ва ишлов берилмаган материаллар бўйича халқаро консорциум түзиш тўғрисидаги протоколга қўл қўйди. 1998 йилда Ўзбекистон, Қозоғистон ҳамда Қирғизистон вазирлари сув тақсимоти, атроф-муҳит, миграция сиёсати ва иқтисодий ривожланишга доир асосий масалаларни муҳокама қилди. Тожикистон ушбу гуруҳга 1998 йилда қўшилди — шундан сўнг мамлакатлар гидроэнергетика консорциумини түзиш тўғрисида битим имзолади ҳамда ягона бозорни ташкил этиш бўйича умумий принципларни келишиб олди.

Интилишлар нега тўхтаб қолди?

Интеграциянинг ижобий жараёнлари бошланганига қарамастан, сўнгги йилларда улар эришиб бўлмас мақсадга айланди. Мамлакатлар ўртасидаги келишмовчиликлар оқибатида Марказий Осиё иттифок Марказий Осиё иқтисодий ҳамжиҳатини, сўнгра эса (2001 йилнинг декабри ойида) Марказий Осиё ҳамкорлик ташкилоти дея қайта номланди. Ўзбекистон ташаббуси билан 2004 йилнинг май ойида Россия Марказий Осиё ҳамкорлик ташкилоти тақлиф этилди. Кейинчалик эса у Евроосиё иқтисодий ҳамжиҳатига қўшилиб кетди...

Кайд этиш керакки, бир оз вақтдан сўнг, 2007 йилга келиб, Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев минтақадаги бешта мамлакатни ўш ичига оладиган, мамлакатлар ўртасида товар, хизматлар, капитал ва инсонлар эркин ҳаракатланиши лозим

бўлган Марказий Осиё иттифок тўғрисидаги гоияи жонлантиришга уриниб қўрди. Аммо у қўллаб-қувватланмагани боис Марказий Осиё лойиҳаси қарийб хомаҳўллича қолиб кетди ва уни тиклашга бўлган интилишлар тўхтаб қолди.

Марказий Осиё иқтисодий ҳамжиҳатини даврида терроризм, сиёсий ва диний экстремизм, трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши бирга қурашиш, шўнғидек, хавфсизлик масалалари тўғрисидаги келишув эришилган самарали натижалар бўлган эди. Шўнғидек, бугунги кўнда Марказий Осиёда ядро қурилолган ҳоли бўлган зонаниң ташкил этилишини ҳам минтақавий ҳамкорлик бўйича салмоқли ўқулардан бири, дейиш мумкин.

Муносабатларимиз оддий кечмаган

Қозоғистон ва Ўзбекистон муносабатлари мустақиллик йилларида бир текис ривожланди, деб айта оламиз. 1991 йилдан 2016 йил охиригача Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасидаги тараңг ҳамда ишонсиз муносабатлар бир неча марта ўзаро умумий чегараларнинг ёпилишига ва икки томонлама савдо муносабатларини қўқулашувига олиб келди. Муносабатларимизнинг қўпинча "минтақадаги етакчилик учун кураш"га йўйилди.

Бироқ сўнгги салкам 30 йилдан бери ўзаро муносабатларимиз оддий кечмаган бўлса-да, ҳар иккала мамлакат ҳам у ёки бу ўлчовлар бўйича етакчи саналади. Гарчи икки ва ташқи сиёсатда тўғриватлар маъжудлигига қарамай, томонлар турли минтақавий ҳамда халқаро масалалар бўйича фол икки томонлама маслаҳатлашувларни олиб боришди. Биз қанчалик эширмай қолди, 2016 йилгача ҳамкорлик ўрнини рақобат эгаллаганди. Ҳамкорлик фақат қозоқлар ва сўзда мавжуд бўлиб келди. У ёки бу соҳада битим ҳамда келишўвларга эришилган кўннинг эртасига чегаралар ёпилар, оддий одамларнинг чегарадан ўтиш учун улкан турнактор наваблар сўнғи тарзда яратилди.

Ҳозир айбдорларни қидиришнинг ўрни эмас. Аммо ўша пайтлар ҳаёлида шундай фикрлар пайдо бўлиб, нахотки, икки қардошнинг муносабатлари совуқлашиб, тараңлашиб кетаверса... Бу аҳволда минтақамиз тақдирини қандай кечадиган, деган саволлар миямда гўжон ўйнардди.

Ўзгариш экинлари

Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Президенти сифатида фаолиятини бошлаганидан кейин минтақада баҳорий экинлар эса бошлади.

Президент Шавкат Мирзиёев Ўзбекистонда кенг қўлмали ўзгаришларни амалга ошириш ва мамлакатни замонавий, халқаро майдонда рақобатбардош давлатга айлантиришда тарихий миссияни ўш зиммасига олди. Унинг давлат бошқаруви тизимини изчил тақомиллаштириш, иқтисодиёт ҳамда молия секторини либераллаштириш, жамиятнинг барча жаҳасини модернизация қилиш йўлидаги ирода ва қатъияти чинакам қўзиқиш ҳамда кечис ҳўрмат уйғотмоқда.

2017 йил Қозоғистоннинг Биринчи Президенти, Элбўшимиз Нурсултон Назарбоев шундай деганди:

"Охириг вақтларда муносабатларимиз бутунлай бошқача ривожланиш йўлига ўтди. Фақатгина охириг беш ойнинг ўзида ёки ўтган йилнинг сўнгги чорагида мамлакатларимиз ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми 30 фоиз ошди. Тўртта янги савдо ўйи очилди. Ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан дон 30, Ўзбекистондан мева-савзавот 25 фоизга ошди. Бу Ўзбекистон савдонинг барча имкониятларини очгани ва тўқсиларини олиб ташлагани натижасидир".

Боз устига Қозоғистон ҳамда Ўзбекистон ўртасида давлат чегараларини демаркация ва демаркация қилиш масалалари бўйича улкан келишўвларга эришилди. Хўсусан, 2017 йилнинг ноябр ойида Ўзбекистон ҳамда Қозоғистон томонидан Давлат чегараларининг туташган нуктаси ҳудуди ҳақида шартнома имзоланди. Ушбу шартноманиң имзоланиши Қозоғистон ва Ўзбекистон ўртасидаги давлат чегараси-

ни халқаро-ҳўқуқий расмийлаштиришнинг босқичларидан бирини тўла яқулаш имконини берди ҳамда икки мамлакат ўртасида ўзаро ҳўрмат, суверен тенглик ва ҳудудий яхлитлиқни мустаҳкамлашда мустаҳкам асос яратди. 2017 йил май ойида Ўзбекистон томони Қозоғистон Республикасининг Қўстанай шаҳрида "Ravon" русумли автомобилларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Ўзбекистоннинг минтақада ягона энергетика тизимини тиклашга доир савй-ҳаракатлари ва интилишлари ҳам эътиборга молик. Бу Марказий Осиё мамлакатларига умумий қўвватлардан фойдаланиш ҳамда электр етишмовчилигидан қийналмаслик имконини беради. Бугунги кўнда Ўзбекистон ва Марказий Осиёнинг энергия тизими халқа режимида ишламоқда, энергия 500 кВ ҳамда 220 кВ да узатишмоқда.

Маълумки, Ўзбекистон Президенти 2017 йил 10 ноябр кўни БМТ шафелигида Самарқанд шаҳрида ўтган "Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажақ, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик" мавзусидаги халқаро конференцияда Марказий Осиё давлат раҳбарларининг маслаҳат учрашувини ўтказиш тақдирини илгари сўрган эди. Ушунда бу ташаббусни минтақадаги барча давлатлар ҳамда халқаро ташкилотлар қўллаб-қувватлаган ва Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев биринчи учрашувни Остонада ўтказишни тақлиф қилганди.

2018 йил Остона шаҳрида бўлиб ўтган Марказий Осиё давлат раҳбарларининг биринчи Маслаҳат учрашувига Ўзбекистон Республикаси Президенти минтақада икки туризмини ривожлантириш ва қўшма савйлик маҳсулотларини ташқи бозорларга олиб чиқиш ташаббуси билан қўйди. Марказий Осиё ноб савйлик ресурслари ҳамда туризм тармогини ривожлантиришга улкан салоҳиятга эгаллигига қарамастан, минтақа мамлакатлари ЯИМ-да ўшбо соҳа ўлуши 5,5 фоизни, эртача кўрсаткич бўйича 10,4 фоиз ташкил қилмоқда, ҳоло. Бу борада шўни таъкидлаш керакки, Ўзбекистон ва Қозоғистон Ипек йўли мамлакатларининг ўша тартибини ўзаро тан олиш ҳақида шартнома имзолади, бу аралаш туризм (битта тур доирасида турли давлатлар ва шаҳарларга савҳат қилиш)нинг бошланғичидир. Бу ҳар икки давлатга савйлик соҳасидан улкан даромад олиш имкониятини яратди.

Ҳамкорликнинг янги уфқлари

Ўзбекистоннинг 33 миллиондан зиёд аҳолиси бор. Бу улкан ва кенг қўлмали бозор, меҳнат ресурслари дегани. Шўнғидек, мамлакатнинг қўлай иқлим шартоти йил бўйи мева ва савзавот етиштириш имконини беради. Шу билан бирга, Ўзбекистон автомобилсозлик соҳасида катта салоҳиятга эга. Нафақат енгил автомобиллар, балки юк ва йўловчи ташувчи техникалар ҳам ишлаб чиқаришмоқда.

Айни вақтда Ўзбекистон ўш ҳудудини санатлаштириш бўйича йирик лойиҳаларни амалга оширмоқда. Деярли ҳар бир ҳудудда эркин иқтисодий зоналар ташкил қилинаётди. Шу ўринда Қозоғистон ҳам мана шундай имкониятларга эга эканлигини таъкидлаб ўтишни истардим. Қозоғистонни индустриал-инновацион ривожлантириш йилларида мингдан ортқ корхоналар ташкил этилди. Юқорида айтиб ўтганимиздек, пойтахтдан елғичи тартибда барпо этилган ва этилаётган автомобильлардан Ўзбекистон автомобил транспортини ҳам фойдаланиб келмоқда.

Минтақада хавфсизлиқни таъминлаш ҳамда мустаҳкамлаш борасида ҳам Қозоғистон ва Ўзбекистон ўзаро ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириши зарур. Аслида бу масалада мамлакатларимиз бир кемада.

2019 йил апрелида Қозоғистон ҳамда Ўзбекистон ҳўкуматлари вакиллари чегара оша савдо-сотиқни мақбуллаштириш ва Марказий Осиёдаги энг йирик савдо ҳамда логистика марказини ташкил этиш мақсадида икки мамлакат чегарасида савдо ва иқтисодий ҳамкорлик бўйича халқаро марказ барпо этиш тўғрисидаги ўзаро аниқлаш меморандумини имзолаган эди. Янги ишшоот Марказий Осиёнинг бошқа мамлакатлари билан савдо ҳамкорлигини марказлаштириш, савдо оқимларини бир жойга жамлаш ҳамда тартибга солиш, шўнғидек, транспорт логистикасини тақомиллаштиришга хизмат қилиши қўйилмоқда.

Қозоғистоннинг Ўзбекистон билан алоқалари мустаҳкамланиши, жумладан, икки мамлакат вакиллари ўртасида тез-тез ўтказилаётган музокаралар аста-секин минтақадаги ҳамкорлик жараёнини бошлаб берди. Потенциал жиҳатдан бундай ҳамкорлик минтақа давлатларига сув ва энергетика муаммолари, хавфсизлик ҳамда наркотиклар айланиши муаммоларига биргаликда ечим топиш; буюк давлатлар, сиёсатига нисбатан умумий позицияни шакллантириш, энг муҳими, "глобал икти-

содий жараёнларнинг хом ашё етказиб берувчи чет ҳудуди"га айланиб қолмаслик имконини беради. Ўзбекистоннинг истеъмол бозори катталиги ва Қозоғистоннинг ўлчामी ҳисобга олинса, икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар минтақадаги ўсишнинг узок муддатли истиқболли қалити экани ҳамда чиндан ҳам минтақадаги иқлимни белгилаб бериши яққол қўринади.

Энди биз Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилишга интилишимиз ва уларга нима тақлиф қилишга таъйи эканимиз ҳақида ўйлашимиз лозим (масалан, чегарада қўшни мамлакат билан эркин иқтисодий ҳудудини яратиш, қишлоқ ҳўжалигида ҳамкорлик ўрнатиш мумкин). Ҳамкорликни мустаҳкамлаш зарур, чўнки тез орада Ўзбекистон ўзига тортиш марказига айланиши, шўбҳасиз.

Ўзбекистон жасорати

Биласизми, турли синовлар, офатлар инсониятни, халқларни ўзаро яқинлаштирган. Аввалига COVID-19 пандемияси ва кейин Сардоба сув омборидаги техноген офат қозоқ ҳамда ўзбекни синовларда тоблади, уларни янада яқинлаштирди. Ана шу оғир дамларда ўзбеклар бағрикенглигини, ҳўмматини, савҳатини яна бир бор намойиш этди.

1 май кўни тонгда Сардоба сув омборидаги тўғон йўрилиши натижасида юзага келган сув тошқинидан Қозоғистоннинг Мактаарал туманидаги бешта қишлоқни сув босди, 900 га яқин хонадонлар сув остида қолди. Ўзбекистоннинг ўзи учун ҳам оғир дамларда, яъни 6 май кўни Ўзбекистон Президентининг маслаҳатчиси Турсынхон Ҳудайбергенов бошчилигидаги делегация аъзолари мамлакатимиздаги Туркистон вилоятининг тошқиндан зарар қўрган ҳудудларида бўлди.

Ўзбекистон тарафидан 209 нафар шахсий таркиб, 169 та қишлоқ ҳўжалиги, муҳандислик ва ёнғин-қўқураш техникаларидан иборат қўшимча куч ҳамда воситалар офат ҳудудига етказилди. Ўзбекистон Бош вазирини Абдулла Арипов 10 май кўни Туркистон вилоятининг Мактаарал туманидаги Мирзакеч посёлкаси аҳолиси билан учрашди. Бу ерда мамлакатимиз Бош вазирини Аскар Мамин билан бирга Сардоба тошқинида йўлини йўқотган қозонистонликларга қўриладиган янги йўлга пойдевор қўйишни бошлаб берди. Бу қадам ҳам юртдошларимизни қўвонтирди. Ахир Ўзбекистон бу табиий ёки техноген офат, деб қўя қолиши ҳам мумкин эди. Йўқ асло бундай бўлмади. Ўзбекистон давлати тиклаш ва қурилиш ишлари учун 200 нафар мутахассис ҳамда 100 га яқин ўт ўчириш машинаси, экскаватор, трактор, сув ҳайдаш насоси ва бошқа техникалар юборди.

Мана, қўнда қарош Ўзбекистондан Туркистоннинг сув тошқинларидан талафот қўрган ҳудудига 3 та юк машинасида иборат гуманитар ёрдам етиб келди. Қўшни ўлкадан 150 минг донна тиббий қўб, 2500 донна ҳўмос костюми, 150 минг донна тиббий қўқоп, 1000 термометр ва 440 донна қойка келтирилди. Ушбу гуманитар ёрдам Туркистон вилоятининг тиббий муассасалари орасида тақсимланди.

Ҳуллас, минтақадаги икки йирик давлат — Қозоғистон ва Ўзбекистон Марказий Осиёда катор интеграцион лойиҳаларни биргаликда амалга оширишга қарор қилишдики, бунга ўжаш ҳодисаларини XX аср ўрталарида Германия ҳамда Франциянинг Европа интеграцияси сари йўл олган ҳаракатлари мисолида кузатиш мумкин.

Тўғри, мустақиллиқнинг дастлабки йилларида икки мамлакат муносабатлари рақобатчиликка бой бўлгандир. Бунинг сабаби бор, албатта. Чўнки улар ўш суверенитетларини мустаҳкамлаш, минтақада ва халқаро майдонда ўш ўрнини топиши керак эди. Энди эса Ўзбекистон ҳам, Қозоғистон ҳам суверен давлат сифатида оёққа турди, рақобатга етжиб қолмади. Ҳар ҳолда олдингидан қўра ше-рикликни мустаҳкамлашни талаб этидиган вазифалар пайдо бўлди. Қатор икти-содий, инфратўлиқмавий ва энергетик муаммоларни ечим, радикал ҳаракатларга қарба бериш, Марказий Осиё учун "йирик йўналишлар"нинг бебеш қурашига йўл қўймаслик шарт. Айтиш мумкинки, қўп нараса, ҳатто минтақамиз тинчлиги ҳам шу икки давлатга боғлиқлигини соқит қилиб бўлмайди. Шундай экан, Ўзбекистон ва Қозоғистон муносабатлари сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилиши икки қардош халқнинг узок муддатли манфаатларига тўла жавоб беради ҳамда Марказий Осиё минтақасида тинчлик, барқарорлик, хавфсизлик ва жадал тараққиётни таъминлашнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилади.

Зиябек КАБУЛЬДИНОВ,
Ч. Ч. Валиханов номидаги Тарих ва этнология институти директори,
тарих фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон Республикаси
Миллий Фанлар академияси
муҳбир аъзоси.

Дил сўзи

Президентимизнинг 30 июнь — Ёшлар кўни муносабати билан мамлакатимиз ёшларига йўллаган байрам табригини йигит-қизлар катта ҳаяжон ва кўтаринқилик билан кутиб олди. Бунини уларнинг қўлидаги дил сўзлари ҳам яққол акс эттиради.

Яратилаётган имкониятлар бизни юксак марралар сари чорламоқда

Жавохир СИНДОРОВ,
"Ўзбекистон белгиси"
қўқар нишони соҳиби:

— Президентимиз табригида мамлакатимизда янги Ўзбекистонни барпо этишга қаратилган иқтисодий-сиёсий, иқтисодий ислохотларни амалга оширишда азму шижоатли ёшларнинг ўрни ва тасвири тобора ортқ бораётганини айтиб, бизга улкан ишонч билдирди. Чиндан ҳам, қайси соҳани олиб қарамайлик, бугун ёшларимиз катталар билан бир сафда меҳнат қилиб, юксак марраларни заёб этмоқда.

Нокматлирика йўймасаңиз бир гапни айтий: 12 ёшимда жаҳоннинг энг ёш гроссмейстерига айландим, жаҳон чемпиони бўлдим. Бу давлатимиз томонидан навиқорон авлодни ҳисмонан соғлом, маънан етук, юксак интеллектуал салоҳиятга этиб воғга етказиш, спортнинг бошқа турлари қатори шахматни изчил ривожлантиришга қаратилган доимий эътибор ва ғамқўрлик самарасидир.

Бизга берилаётган эътибор қалбимизни шўқуга тўлдирди, юксак мақсадларга, янги марраларга ундайди. Менинг ҳам орзуларим кўп. Улардан бири — жаҳон шахмат тоҳини Ўзбекистонга олиб келиш! Бунинг учун тинимсиз ўш устимда и